

DEEL 3: MBO EN DE SAMENLEVING

In het derde deel van deze bundel lichten wij de rol van MBO in de samenleving verder toe. We bespreken hier twee huidige onderzoeken waar we bij betrokken zijn geweest.

1. De rol van bedrijven in het stimuleren van vrijwilligerswerk

In Nederland hebben wij een sterke traditie in vrijwilligerswerk. Uit de meest recente cijfers van het SCP blijkt dat maar liefst twee op de vijf Nederlanders ergens actief is als vrijwilliger. Dit kan zijn via (lokale, nationale of internationale) sport- of hobbyverenigingen, dienstverlenende maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld Resto van Harte of in een zorginstelling zoals Pameijer) en campagneorganisaties (denk hierbij aan Kidsright). Ondanks de angst van veel maatschappelijke organisaties dat Nederlanders minder vrijwilligerswerk zijn gaan doen, wijst onderzoek uit dat vrijwilligerswerk niet minder wordt gedaan, maar op andere manieren wordt vormgegeven door de burger dan dat organisaties traditioneel gewend zijn. Een van de nieuwe manieren om vrijwilligerswerk te doen, is via de werkgever via MBO-programma's.

Ondanks de groeiende rol van bedrijven in vrijwilligerswerk in ons land, is het op het totale vrijwilligerswerk dat er door Nederlanders gedaan wordt, erg marginaal. Dat is in landen waar er andere tradities zijn in vrijwilligerswerk wel anders. Denk hierbij bijvoorbeeld aan voormalig communistische landen waar naast de transitie van een overheid-gestuurde maatschappij naar meer open markten, ook gewerkt moet worden aan het bouwen van een civil society. Deze bijdrage baseren we op recent onderzoek in Rusland, waar bedrijven een toenemende rol lijken te hebben in het individuele geefgedrag.

We geven aan waar werknemers-vrijwilligerswerk toe leidt en hoe dit komt.

Daar doen we (niet) aan mee hoor!

De potentie van werknemers-vrijwilligers in het totaal aantal vrijwilligerswerk is zeker in de context van Rusland (en wellicht ook in andere voormalig communistische landen) erg interessant. In Rusland is bijvoorbeeld informeel helpen (zgn. mantelzorg) wel heel belangrijk, maar formeel vrijwilligerswerk voor een non-profitorganisatie (NPO) is hier erg slecht ontwikkeld. Cijfers

laten zien dat 24% van de Russen zich op één of andere manier inzetten via informeel helpen van naasten of het formele vrijwilligerswerk. Meer dan de helft van dit percentage gebeurt in het informeel helpen; helpen van naasten, niet in georganiseerd verband. Dit terwijl maar 3% formeel vrijwilligerswerk doet via maatschappelijke organisaties en 1% vrijwilligerswerk doet voor religieuze organisaties, zoals een kerk. Dat is een compleet ander beeld dan hier in Nederland, waar volgens het CBS (Statline) de percentages informele hulp (meer dan 30%) en formeel vrijwilligerswerk (ruim 40%) vele malen hoger ligt. Maar wat blijkt uit de cijfers in Rusland? De meeste Russen die formeel vrijwilligerswerk doen (4%), doen dat via de werkgever!

Bedrijven als vehikel naar bredere burgerparticipatie

Maar hoe werkt nu die rol voor bedrijven in vrijwilligerswerk in Rusland? Ons onderzoek laat zien dat werknemers die hebben meegedaan aan een MBO-programma op twee terreinen ook actiever zijn geworden in de maatschappij. Ten eerste laten onze data zien dat meedoen aan vrijwilligerswerk via de werkgever leidt tot meer formeel vrijwilligerswerk buiten het bedrijf om. Met andere woorden, de werknemers zijn ook direct bij een NPO actief geworden. Daarnaast blijken deze mensen vaker geld te doneren aan NPO's, iets wat in Rusland niet veel gebeurt. Mensen

geven wel regelmatig geld direct aan *individuele* mensen of families die het nodig hebben, maar er wordt niet veel gegeven aan *maatschappelijke organisaties*. De data laten zien dat wanneer werknemers meedoen aan werknemers-vrijwilligerswerk, zij ook meer bereid zijn om aan formele organisaties te geven. Beide uitkomsten geven dus aan dat MBO-programma's bij kunnen dragen aan de versterking van maatschappelijke organisaties en de civil society breed. Bedrijven promoten, ondersteunen en ontwikkelen de kansen om formeel vrijwilligerswerk te doen, waardoor zij actief de vrijwilligersinfrastructuur in dit land helpen te ontwikkelen.

Maar hoe kunnen we dan verklaren dat mensen meer via NPO's gaan geven, zowel in tijd als in geld? Ten eerste is er onder Russen over het algemeen weinig vertrouwen in maatschappelijke organisaties en overheid. Ondanks de verschillende rollen van overheid en civil society in een democratie, hebben veel Russen nog steeds het gevoel dat deze organisaties sterk met elkaar verbonden zijn. De Russen hebben weinig vertrouwen in de staat (al zal niet iedereen dat hardop durven te zeggen), en daardoor ook weinig vertrouwen in maatschappelijke organisaties. Waar ze dan wel meer vertrouwen in hebben? Juist! In (multinationale) bedrijven. Doordat bedrijven samenwerken met bepaalde maatschappelijke partners,

heeft dit een positief effect op het beeld dat werknemers hebben over die maatschappelijke partners. Kort gezegd: als het bedrijf deze organisatie vertrouwt, zal het wel een betrouwbare of 'goede' organisatie zijn. Dit leidt tot een hogere bereidheid om voor maatschappelijke organisaties vrijwilligerswerk te doen, ook buiten de programma's die bedrijven aanbieden.

Daarnaast is mensen socialiseren met vrijwilligerswerk erg belangrijk. Uit algemeen onderzoek naar wie er vrijwilligerswerk doet, blijkt dat mensen die al eerder vrijwilligerswerk hebben gedaan, vaker vrijwilligerswerk doen. Dat geldt hier ook. Door een werknemers-vrijwilligerswerkprogramma aan te bieden, laat je je werknemers kennismaken met vrijwilligerswerk: hoe het is om vrijwilligerswerk te doen en bij welke organisaties dat mogelijk is. Door deze socialisatie met vrijwilligerswerk, lijken de werknemers zich naast vrijwilligerswerk bij hun werkgever steeds meer in te gaan zetten voor NPO's buiten de MBO-programma's. Dus, eenmaal geïnfecteerd met vrijwilligerswerk...

Tot slot lukt het lokale maatschappelijke organisaties niet echt om mensen te mobiliseren voor vrijwilligerswerk. Hiervoor is een infrastructuur nodig die vrijwilligerswerk ontwikkelt, promoot en ondersteunt. Het voordeel van

een sterke vrijwilligerswerkinfrastructuur is bijvoorbeeld een sterkere sociale samenhang tussen burgers (sociale cohesie, sociaal kapitaal). Dit is weer nodig voor een bloeiende, energieke en veerkrachtige samenleving. De Russische overheid is pas net mondjesmaat vrijwilligerswerk gaan stimuleren door o.a. vrijwilligers te betrekken bij de organisatie en uitvoering van de Olympische Winterspelen in Sotsji. Hierdoor is er groot momentum voor bedrijven om hun maatschappelijke rol in de samenleving in Rusland te pakken en substantieel mee te werken aan de ontwikkeling van vrijwilligerswerk in een context waar dit niet gebruikelijk is. In tegenstelling tot Nederland, waar we dus al veel doen binnen de civil society en de structuur ook al ver ontwikkeld is, is juist in deze landen de potentiële bijdrage van bedrijven aan de ontwikkeling van geefgedrag in tijd en geld heel groot.

Bedrijven kunnen door het aanbieden van werknemers-vrijwilligerswerkprogramma's echt een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van vrijwilligerswerk en geven meer vorm aan de infrastructuur die daarvoor nodig is. Het zal misschien iets lastiger zijn om het een en ander lokaal te organiseren. Immers, Rusland telt relatief minder maatschappelijke organisaties dan bijvoorbeeld Nederland en het blijkt dat de relaties tussen bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties nog in de kinderschoenen staan. Maar ondanks dat het misschien meer moeite kost om het samen met maatschappelijke partners te organiseren, kan de impact van wat je daar organiseert als (multinationaal) bedrijf dus wel groter zijn. Een groot potentieel dus voor multinationale organisaties actief in Rusland of in andere soortgelijke contexten!

*Dit stuk is gebaseerd op het volgende artikel:
Krasnopolskaya, I., Roza, L., & Meijs, L.C.P.M. (2015).
The relationship between corporate volunteering and
employee civic engagement outside the workplace in
Russia. Voluntas, International Journal for Non-profit
and Voluntary Organizations.*